

РЕЦЕНЗІЇ

УДК 821.161.2.09(092)

Олег Баган

ORCID: 0000 0002 8414 0670

КНИГА ПРО ОДНОГО ПРИЗАБУТОГО ВІСНИКІВЦЯ

[Руснак Ірина. Микола Чирський: Сильвета про творче горіння на бойовій стійці: Монографія. Київ: Київський столичний університет ім. Б. Грінченка, 2025. 392 с.]

У рецензії проаналізовано оригінальну монографію Ірини Руснак про маловідомого автора міжвоєнної доби ХХ ст., учасника літературної течії вісниківства Миколу Чирського (1902–1942). Осмислено масив фактографії, яку опрацьовано в книзі, показано її значення для глибшого пізнання культурної та інтелектуальної історії української еміграції. Пояснено, наскільки зручним і правильним виявився методологічний підхід авторки монографії до вивчення біографії письменника, коли вона зуміла логічно й аргументовано поділити його життя та творчість на сім етапів. Це дозволило побачити випукліше внесок літератора в українську культуру еміграції. Оцінено високий рівень теоретичного дискурсу монографії, якість застосування в ній літературно-критичних матеріалів із періодики міжвоєнної доби. Відзначено ґрунтовність проведеного Іриною Руснак аналізу настроїв епохи, її ідеологічних тенденцій, особливостей розвитку преси того часу. Осмислено якість естетичних оцінок літературних новаторства Миколи Чирського як драматурга, кіносценариста, фельстоніста. Відзначено внесок письменника в культурницьку працю на Закарпатті як історично відсталому українському регіоні. Доведено, що творчість М. Чирського цілком вписувалася у ідейно-естетичні параметри вісниківського неоромантизму, а сам автор суттєво впливав на мислення учасників цієї літературної течії. Оприлюднені матеріали кардинально змінюють загальну картину людських стосунків та культурних зацікавлень серед української еміграції міжвоєнної доби.

Ключові слова. Українська еміграція, лірика, драматургія, кіносценарій, міжвоєнна доба, вісниківці, неоромантизм, ідеологія, Закарпаття.

DOI 10.34079/2415-3168-2025-18-33-107-113

Українське еміграційне життя ХХ ст. займає визначне й водночас драматичне місце в національній історії та свідомості. З одного боку, ми добре усвідомлюємо, що політична й культурна еміграція відіграла видатну роль у збереженні української ідентичності, яка була поставлена під велику загрозу в самій Україні, окупованій традиційно ворожою до нас Росією під маскою «СРСР», особливо в період сталінізму (1925–1953 рр.), коли наступ на українство набув масових терористичних форм і все покрила тотальна ідеологічна цензура; розуміємо, як важливо було те, що українці діаспори берегли культурні традиції, розвивали ідейне мислення, творили художню літературу, боронили й популяризували правду про нашу історію, імена заборонених в СРСР письменників і митців тощо. З іншого, в Україні й до сьогодні зберігається якість, сказати б, *відсторонене* ставлення до еміграції (тобто культури 1920 – початку 1940-х років) і діаспори (тобто культури після 1945 року), які сприймаються з присмаком *друговажливості*, несуттєвості, як своєрідна «культурна периферія» щодо головного материка української етнічності й духовості. Підтвердженням цього є те, що за 35 років незалежності в Україні не створили ані спеціального наукового інституту української еміграції/діаспори, який би вивчав їхню проблематику, ані не заснували спеціальних видавничих серій, спрямованих на перевидання діаспорної наукової, літературної, мистецької, політико-ідеологічної спадщини. Поза поодинокими виданнями творів певних знакових авторів (В. Винниченка, У. Самчука, Є. Маланюка, С. Гординського, Ю. Шевельова, О. Ольжича, О. Теліги, Д. Чижевського та ще

кількох митців), годі й назвати якісь масштабні культурологічні проєкти, спрямовані на інтелектуальне освоєння діящого спадщини.

Власне книга професорки Київського столичного університету імені Бориса Грінченка Ірини Руснак є важливим кроком у напрямку до пізнання пластів української еміграційної культури минулого, яка несподівано відкриває перед нами небуденну постать митця, що «прагнув до зір» в добу темряви і тривоги. Йдеться про постать Миколи Чирського (1902–1942), який наче загубився серед плеяди яскравих вісниківських авторів, які постали перед українським читацтвом від початку 1990-х років, зокрема таких, як Євген Маланюк, Юрій Дараган, Юрій Липа, Леонід Мосендз, Оксана Лятуринська, Олекса Стефанович, Олег Ольжич, Олена Теліга, Дарія Віконська (лише в останнє десятиліття її творчість була висвітлена в окремих виданнях), Юрій Клен, Роман Бжеський, Богдан Кравців. Ім'я Миколи Чирського часто забували й згадати, перелічуючи учасників вісниківської літературної течії (в українському літературознавстві здебільшого безпідставно іменованої штучно вигаданим поняттям «Празька школа»), яка сформувалася від початку 1920-х років під визначальним впливом журналу «Літературно-науковий вісник» за редакцією «несамовитого» й оригінального есеїста, ідеолога Дмитра Донцова. Проблема полягала в тому, що спадщина М. Чирського залишалася незібраною, бодай в головних своїх здобутках, біографію його призабули, а літературознавці в основному відбувалися якимись загальниками про цього автора, аби показати свою «обізнаність» в темі вісниківства.

Ірина Руснак вже є авторкою двох монографій, присвячених іншому видатному письменникові української діаспори: «Я був повний Україною...»: Художня історіософія Уласа Самчука» (Руснак, 2005) і «Художня історіософія Уласа Самчука» (Руснак, 2009), які стали присутнім внеском у розвиток вісникознавства в цілому й самчукознавства зокрема. Як і ці дві книги, нову масштабну студію літературознавиці характеризують ґрунтовність у методологічних підходах, широта бачення проблематики, концептуальність аналізу. Правда, якщо у перших двох книгах пані Ірина більше уваги звертала на ідеологічні контенти прози літератора, то у новій монографії авторка продемонструвала просто феєричну майстерність роботи із архівними та джерельними матеріалами.

Головним завданням, очевидно, було не просто вивчити й показати канву розвитку біографії письменника, а насамперед проникнути в дух епохи, настрої письменникової генерації, в почування різноманітних, важливіших і не дуже, постатей з українського культурного життя навколо нього. Відтак у скрупульозних академічних накресленнях перед читачем проходять: атмосфера рідного міста письменника – Кам'янця-Подільського – з його романтичною старовиною та духом «річпосполитства» (1902–1920), таборове життя вояків Армії УНР в Польщі (1921–1923), культурне життя української Праги (1924–1928), театральні мандрівки Закарпаттям (1928–1934), творчі успіхи й пошуки автора, який освоює нові жанри й види мистецтва (1935–1937), участь М. Чирського в культурному житті Карпатської України і довкола неї (1938–1941), сміливі пориви М. Чирського як діяча ОУН й культурного пропагандиста в умовах Другої світової війни й німецької окупації (1941–1942). Перед нами пропливають яскраві образи буремної епохи, коли український націоналізм та український комунізм схрестилися ідейними та бойовими мечами духу на теренах зраненої землі й нації. Доля самого Миколи Чирського, свідомого й відданого українського націоналіста, і його сім'ї чудово ілюструє цю драматичну дихотомію історії: його рідний брат, Роман Чирський, був високопосадовцем у каральних органах Советського Союзу, а мати листувалася із сином-націоналістом тільки російською мовою.

Загалом у монографії висвітлено сотні невідомих подій, фактів, стосунків між відомими людьми епохи тощо. Зокрема авторка остаточно уточнила дату народження Миколи Чирського – **18 лютого 1902 року**, з'ясувала, що походив він із «відомого на Поділлі старовинного священницького роду» (Руснак, 2025, с. 25), оприлюднила низку невідомих листів його рідних, які проливають світло на складну морально-ідейну ситуацію в сім'ї, в якій діти Антона Чирського (батька письменника) обрали відмінні національні ідентичності. Найстарший брат Миколи, Володимир (1889–1920), був затятим російським монархістом, намагався ізолювати Миколу від українського середовища в Кам'янці-Подільському й вивезти його до Москви. Його

розстріляли большевики в Гайсині. Другий брат, Роман, ще в 1917 році став большевиком: «У роки визвольних змагань служив у Червоній армії, активно займався політичними питаннями, його кілька разів обирали секретарем полкового комітету. 1920 року Роман під псевдонімом *Сер Ольд* редагував газету „Більшовик“ – орган кам'янецького комітету компартії. Він був наближений до відомого большевицького діяча В. Затонського... його характеризували як відповідального і дисциплінованого, називали людиною з надзвичайною силою волі та твердим характером».

В органах ВЧК-ОДПУ-НКВС Роман перебував із 1921 р., де обіймав низку високих посад, зокрема начальника відділу кадрів НКВС підсоветської України. Звання полковника цієї служби Р. Чирський отримав 19 червня 1936 р. У травні наступного року він став головою правління товариства «Динамо» підсоветської України» (Руснак, 2025, с. 27–28). Проте вже через рік Роман Чирський був репресований.

Третій брат Миколи – Олександр (1895–після1942) – обрав українську ідентичність. Служив в Армії УНР, емігрував, вчився в Українській Господарській Академії (Подебради). Саме він визначально вплинув на майбутнього письменника в плані його національного виховання (Руснак, 2025, с. 37). За його прикладом юний Микола в буремному 1919-ому році пішов служити в українське військо – записався до Стрілецької бригади Армії УНР (Руснак, 2025, с. 41). У книзі подано й рідкісні фотографії членів родини Чирських, маловідомих документів про самого письменника тощо.

До слова, переважна більшість документів, застосованих Іриною Руснак для висвітлення цих складних подій, використані в українській науці вперше. А це буквально сотні маловідомих або цілком невідомих архівних матеріалів: листи, відомчі записки, канцелярські повідомлення тощо. Драма впертого вилущування із товщі приспалого народу *ідеї вольового націоналізму* виписана в книзі Ірини Руснак дуже колоритно й виукло. Авторка дає живе відчуття переживань тогочасного покоління емігрантів, які, опинившись на вигнанні, не занепали духом, не склали зброї, а, навпаки, загорілися героїчними й шляхетними ідеями всенациональної боротьби, великого національного «Хочу!»

Вельми позитивним аспектом монографії Ірини Руснак є легке й вільне володіння матеріалами української еміграційної та західноукраїнської преси міжвоєнної та повоєнної діб, яка в нинішній Україні хоч і описана, в основному в спеціальних бібліографічних виданнях, але ще є мало застосовуваною в гуманітаристиці. Тож авторка пропонує, розповідаючи про творчий шлях Миколи Чирського, заглянути на сторінки «Веселки» (Каліш), «Нашої зорі» (Ланьцут), «Нашої громади» (Подебради), «Літературно-наукового вістника» (Львів), «Нашої бесіди» (Відень), «Діла» (Львів), «Студентського вісника» (Прага), «Самостійної думки» (Чернівці), «Українського слова» (Париж), «Свободи» (Ужгород), «Українського театру» (Прага), «Нового часу» (Львів), «Дзвонів» (Львів), «Пробоема» (Прага), «Пчілки» (Ужгород), «Українського тижня» (Прага), «Календаря Просвіти» (Ужгород), «Українського слова» (Ужгород), «Вперед» (Ужгород), «Назустрічі» (Львів), «Обрії» (Львів), «Напередодні» (Львів), «Комара» (Львів), «Наших днів» (Краків), «Наступу» (Прага), «Наступу» (Хуст), «Говерлі» (Хуст), альманаху «Сурми» (Прага), «Вільного слова» (Дрогобич), «Голосу Підкарпаття» (Львів), «Волині» (Рівне), «Нової доби» (Бердичів), «Вінницьких вістей» (Вінниця), «Подольщина» (Кам'янець-Подільський), «Крем'янецького вісника» (Кременець), «Летичівських вістей» (Летичів), «Українського голосу» (Проскурів), «Українського вісника» (Берлін), «Нової доби» (Берлін), «Дороги» (Краків), «Українських вістей» (Львів), «Краківських вістей» (Краків), «Волі Покуття» (Коломия), «Самбірських вістей» (Самбір), «Дрогобицького слова» (Дрогобич), «Променя» (Зальцбург), «Орлика» (Бархстенгаден), «Веж» (Мюнхен), «Вісника» (Нью-Йорк), «Визвольного шляху» (Лондон), «Свободи» (Нью-Йорк), «Вільного слова» (Торонто), «Нового життя» (Вініпег), «Самостійної України» (Чикаго). Через це ми отримуємо виразний зріз інтелектуального життя нашої культурної еліти, спостерігаємо за цікавими й полемічними оцінками художніх творів Миколи Чирського на тлі широкого культурно-естетичного контексту доби.

Ірина Руснак провела ґрунтовну текстологічну та пошукову роботу в плані реконструкції творчої лабораторії Миколи Чирського, доля якого вельми сильно пошарпала його письменний

стіл. Десятки творів письменника були загублені або залишилися в рукописах, не завжди повних. Тому науковиця повела мову про відтворення повної картини творчого полотна літератора. І в цьому сенсі її дослідження є особливо цінним.

Микола Чирський був автором багатоплановим: поет, драматург, кіносценарист, фельетоніст, публіцист, критик. Як режисер, він потужно вплинув на розвиток молодого українського театру на еміграції. Завзято працював на Закарпатті, де перед українською творчою інтелігенцією відкрилося широке поле національно-культурного відродження в цьому історично занедбаному краї. Він багато їздив, виступав, організовував. Тому внесок Миколи Чирського в закарпатське модерне культурне становлення можна вважати епохальним.

Наголосимо на кількох важливих висновках, які зробила авторка в своїй книзі. Відтак доведено, що літературно-мистецький журнал «Веселка» (1922–1923), який виходив у Каліші (Польща), став першим інтелектуально-естетичним поштовхом до творення вісниківського літературного середовища в середині 1920-х років. П'єси М. Чирського були цілком новаторськими художніми пошуками, які в багатьох аспектах випереджали суміжні літературні тенденції. Його поетична збірка «Емаль» гідно стоїть в одному ряду з іншими яскравими явищами вісниківського вольового неоромантизму (лірикою Є. Маланюка, Ю. Липи, О. Стефановича, Л. Мосендза, О. Ольжича та ін.). Участь М. Чирського у варшавській літературній групі «Танк» (1929) (інші автори: Юрій Липа, Євген Маланюк, Павло Зайцев, Авенір Коломиєць, Юрій Косач, Андрій Крижанівський, Наталя Лівицька-Холодна, Петро Холодний-молодший, Олена Теліга) була не опозицією до ідейно-естетичної лінії журналу «Літературно-науковий вістник» за редакцією Донцова, як це однозначно стверджується у вітчизняних літературознавчих довідниках і працях, а лише спробою виробити свою окрему концепцію націоналізму в літературі. Це потверджує цілком дружнє листування і самого М. Чирського, й інших учасників групи із Дмитром Донцовим у цей час. Хоча деструктивні дії з боку поодиноких письменників проти Д. Донцова й були, наприклад, Ю. Липи, Ю. Косача та А. Крижанівського, однак вони вмотивовувалися радше особистими амбіціями, а не ідеологічними поривами цих людей. Ю. Липа явно прагнув бути «більшим ідеологом нації», ніж Д. Донцов, і через це безпідставно, хаотично і злобно критикував його націософську теорію. Ю. Косач вже тоді активно шукав для себе нові джерела фінансування, що згодом привело його спочатку до ліберального табору, а потім і до комуністичних «покровителів». Натомість А. Крижанівський виявився звичайним завербованим провокатором, який, організувавши у Варшаві журнал «Ми», відразу взявся ідейно громити й критикувати вольовий націоналізм, тобто виконувати політичне замовлення тих, хто фінансував це видання. Тож міф про «ідейно-естетичне протистояння в середовищі націоналістів-вісниківців», який гуляє нашим літературознавством, цілком розпадається, якщо уважніше придивитися до реальних фактів та документів того часу.

Ірина Руснак докладно описує публіцистичну й сатиричну творчість М. Чирського як оригінальне явище української еміграційної літератури. Доводить, що письменник став творцем нових настроїв в ній, які збагатили національну культуру. Драматургія творчість М. Чирського, його п'єси «Отаман Пісня», «П'яний рейд», «Андрій Карабут» були наскрізь новаторською лінією в українській драматургії ХХ ст. Завдяки створенню «Летючої Естради» – театральної студії, яка гастролювала Закарпаттям, – М. Чирський зумів розвинути потужну пропагандистську роботу в краї, захопити тамтешню патріотичну молодь, виплекати настрої оптимізму та героїзму в ній. П'єси «13-й кілометр», «Шлях із Крут», написані напередодні Другої світової війни, давали чудові зразки вольового виховання нової генерації націоналістів. На думку дослідниці, Микола Чирський разом із Д. Донцовим, Н. Геркен-Русовою, авторкою відомої книги «Героїчний театр», та О. Ольжичем, культурним референтом ОУН, заклав теоретичні основи модерного українського героїко-націоналістичного театру (Руснак, 2025, с. 242).

Важливим аспектом монографії є уважне вивчення творчих стосунків Миколи Чирського із такими малознаними діячами української культури, як літературознавець і критик Михайло Мухин (Гридень, Куренівець, Читач), театральний діяч та театрознавець Юрій Шеретій, театрал Микола Аркас, художник Михайло Михалевич, літератор і журналіст Володимир Блондиненко (Володимир Папуга) та ін. Цікавий факт: Ірина Руснак доводить, що М. Чирський був опосередковано причетний до створення нового орденського прапора ОУН в 1940 році –

червоно-чорного – разом із знаменитим галицьким малярем Едвардом Козаком. Надзвичайно важливими є ті тематичні частини монографії, які присвячені періодові Карпатської України (1938–1939), оскільки авторка зуміла описати такі рідкісні моменти, факти та події, які дещо по-новому засвітлюють нам цей короткий, але героїчний час в історії Закарпаття. Зокрема в книзі розповідається про документальний фільм про Карпатську Україну «Україна в огні», показаний згодом в США, зроблений за участі Володимира Бльондиненка, громадянина США й фахового журналіста. Фільм мав колосальний пропагандистський ефект, адже світ чи не вперше в новітній час побачив змагання бездержавного українського народу.

Критично можемо дорікнути авторці лише за те, що в книзі все-таки бракує ширших теоретичних висновків про місце творчості Миколи Чирського в літературній течії вісниківства, про особливості його стильового неоромантизму, про естетичне підґрунтя і специфіку його драматургії та сценаристики як нового явища в українській літературі.

Вартує відзначити логічну, зручну для читання композицію монографії, оформлення її структурних розділів (всього семи), які мають назви «начерки» – в дусі літературної мови того часу. Книга містить докладну «Бібліографію творів Миколи Чирського» – найповнішу на сьогодні – і особливо привабливу частину «Світлини», в якій представлені багато рідкісних фото, документів, ілюстрацій, окремі з яких – кольорові, що робить книгу просто розкішною.

Ще сучасники – С. Николишин і М. Мухин – після передчасної смерті Миколи Чирського (він від молодості хворів на сухоти) написали короткі біографічні нариси про письменника, усвідомлюючи значимість його життєвої місії. М. Мухин під псевдонімом *М. Куренівець* надрукував статтю: «Розвіяне листя: спроба біографії М. Чирського» (Куренівець, 1942). Пізніше під псевдонімом *К. Гридень* він надрукував ще одну статтю «Микола Чирський» (Гридень, 1948). С. Николишин (до слова, справжнє ім'я цього автора досі невідоме) опублікував статтю «Поет повороту – Микола Чирський» (Николишин, 1942). Цим людям ми вдячні за перші сумарно зібрані відомості про поета й громадянина.

У наш час дослідник із Кропивницького Леонід Куценко (1953–2006), широко займаючись темою вісниківської літератури, видав невеличку монографію про М. Чирського: «Дон Кіхот із Кам'яця-Подільського: Літературний портрет» (Куценко, 2005) Тому дуже приємно, що це перше системне наукове починання так вдало продовжила його колишня колега з Центральноукраїнського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка Ірина Руснак.

Монографія «Микола Чирський: Сильвета про творче горіння на бойовій стійці» не просто подає нам розлогу творчу біографію призабутого поета й драматурга, а й переростає у найконцептуальніше дослідження великої теми вісниківської літератури загалом. Київська науковиця мимовільно продемонструвала таке пошуково-методологічне дослідницьке завзяття при заглибленні в тему, що це вивело її книгу на чільні позиції у вісникознавстві. Ірина Руснак розширила рамки бачення вісниківської проблематики, показала різні вектори й напрямки для майбутніх дослідників, виявила моральні, інтелектуальні та естетичні глибини націоналістичної героїчної культури, які завжди будуть нам світити високим Ідеалізмом і Шляхетністю при кожній спробі заглянути в культурну історію ХХ століття.

Бібліографічний список

- Гридень, К., [Мухин М.], 1948. Микола Чирський. В: *Промінь: український тижневик*. Зальцбург. Ч. 9.
- Куренівець, М., [Мухин М.], 1942. *Розвіяне листя: спроба біографії М. Чирського*. Пробоєм. Ч. 7.
- Куценко, Л., 2005. *Дон Кіхот із Кам'яця-Подільського: Літературний портрет*. Київ: ТОВ «ІмексЛТД».
- Николишин, С., 1942. *Поет повороту – Микола Чирський*. Пробоєм. Прага. Ч. 4.
- Руснак, І., 2005. «Я був повний Україною...»: *Художня історіософія Уласа Самчука*. Вінниця: ДП ДКФ.
- Руснак, І., 2009. *Художня історіософія Уласа Самчука*. Вінниця: ДП «ДКФ».
- Руснак, І., 2025. *Микола Чирський: Сильвета про творче горіння на бойовій стійці*: Монографія. Київ: Київський столичний університет ім. Б.Грінченка.

References

- Hryden, K., [Mukhyn M.], 1948. *Mykola Chyrskiy [Mykola Chirsky]*. In: Promin: ukrainskyi tyzhnevyyk. Zaltsburg. Ch. 9. (in Ukrainian).
- Kurenivets, M., [Mukhyn M.], 1942. *Rozviiane lystia: sprobа biohrafii M. Chyrskoho [Scattered Leaves: An Attempt at a Biography of M. Chyrsky]*. Proboiem. Ch. 7. (in Ukrainian).
- Kutsenko, L., 2005. *Don Kikhot iz Kamiantsia-Podilskoho: Literaturnyi portret [Don Quixote of Kamianets-Podilskiy: A Literary Portrait]*. Kyiv: TOV «ImeksLTD». (in Ukrainian).
- Nykolyshyn S. 1942. *Poet povorotu – Mykola Chyrskiy [The Poet of the Turn – Mykola Chirsky]*. Proboiem. Praha. Ch. 4. (in Ukrainian).
- Rusnak, I., 2005. «Ya buv povnyi Ukrainoiu...»: *Khudozhnia istoriosofia Ulasa Samchuka [“I was full of Ukraine...”: The Artistic Historiosophy of Ulas Samchuk]*. Vinnytsia: DP DKF. (in Ukrainian).
- Rusnak, I., 2009. *Khudozhnia istoriosofia Ulasa Samchuka [Ulas Samchuk's Artistic Historiosophy]*. Vinnytsia: DP «DKF». (in Ukrainian).
- Rusnak, I., 2025. *Mykola Chyrskiy: Sylveta pro tvorche horinnia na boiovi stitsi: Monohrafiia [Mykola Chirsky: Sylveta about creative burning in the fighting stance: Monograph]*. Kyiv: Kyivskiy stolychniy universytet im. B.Hrinchenka. (in Ukrainian).

Рецензія надішла до редакції 227.10.2025

Oleg Bahan

A BOOK ABOUT A FORGOTTEN PERSON PARTICIPATING IN VISNYK

[Rusnak, Iryna. *Mykola Chyrsky: Sylveta about creative burning in a combat stance*. Kyiv: B. Grinchenko Kyiv Metropolitan University, 2025. 392 p.]

The review presents a literary assessment of Iryna Rusnak's study “Mykola Chyrsky: Sylveta about creative burning in a combat stance”. The author emphasizes that this is about one of the participants in the literary reportage movement, which developed in emigration and in Western Ukraine in the interwar period of the twentieth century. The name of Mykola Chyrsky (1902–1942) is not always mentioned in the context of this movement, but Iryna Rusnak convincingly proves that he was an original and active writer and organizer of the cultural movement among Ukrainian emigrants.

A positive aspect of the monograph is its logical grouping of biographical materials and the identification of seven periods in the writer's life and work. Iryna Rusnak used hundreds of unknown, little-known archival documents and testimonies in her work, and this shed new light on the life of Mykola Chyrsky. In particular, the author describes in detail the writer's family and its ideological split: his mother and two brothers had a Russian identity, while he and his brother Oleksandr became Ukrainian patriots.

Iryna Rusnak interprets the journalistic and satirical work of M. Chyrsky as an original phenomenon of Ukrainian émigré literature. She proves that the writer became the creator of new moods in it, which enriched the national culture. The dramatic work of M. Chyrsky, his plays “Otaman Song”, “Drunken Raid”, “Andriy Karabut” were completely innovative in Ukrainian dramaturgy of the 20th century. Thanks to the creation of the “Flying Variety” – a theater studio that toured Transcarpathia – M. Chyrsky managed to develop powerful propaganda work in the region, captivate the local patriotic youth, and foster a mood of optimism and heroism in it. The plays “13th Kilometer”, “The Path from Kruty”, written on the eve of World War II, provided excellent examples of the strong-willed upbringing of a new generation of nationalists. According to the researcher, Mykola Chyrsky, together with D. Dontsov, N. Gerken-Rusova, the author of the famous book “Heroic Theater”, and O. Olzhych, the cultural referent of the OUN (Organization of Ukrainian Nationalists), laid the theoretical foundations of modern Ukrainian heroic-nationalist theater in the spirit of neo-romantic aesthetics. The book contains a detailed “Bibliography of Mykola Chyrsky's works”, the most complete to date, and a particularly attractive part of “Svitlyna”, which presents many rare photos, documents, illustrations, some of which are in color, which makes the book simply luxurious.

The Kyiv scientist involuntarily demonstrated such search and methodological research zeal when delving into the topic that this brought her book to a leading position in the studies of the journal ‘Visnyk

(Herald)'. Iryna Rusnak expanded the scope of vision of journal's issues, showed different vectors and directions for future researchers, revealed the moral, intellectual and aesthetic depths of nationalist heroic culture, which will always shine for us with high Idealism and Nobility at every attempt to look into the cultural history of the 20th century.

Keywords. *Ukrainian emigration, lyrics, dramaturgy, film script, interwar period, Visnykyvtsi, neo-romanticism, ideology, Transcarpathia.*